

◀ *Jacobine Haksteen*

'Het gaat om vragen als: naar welke kerk gaan de kinderen en bij welke predikant volgen zij catechisatie?'

Wetsvoorstel mediation

Notaris als professionele conflictenoplosser

De notaris-mediator heeft de wind in de zeilen. Het nieuwe wetsvoorstel mediation geeft hem een stevigere positie. Hoe tevreden is hij met zijn dubbele beroep en hoe combineert hij die twee petten? Drie mediators in het notariaat delen hun ervaringen.

TEKST Peter Steeman | BEELD Truus van Gog

Het vak van mediator past heel natuurlijk bij dat van notaris, vindt Jacobine Haksteen, kandidaat-notaris en scheidingsmediator van notaris-kantoor Megchelsen en Haksteen in Elburg. 'In het personen- en familierecht bespreken mensen soms persoonlijke zaken. Als notaris word je ook geconfronteerd met conflicten. Neem de irritatie die soms speelt tussen familieleden bij de afwikkeling van nalatenschappen. Bij een echtscheiding geldt dat in nog grotere mate. Mensen moeten ineens van alles regelen, terwijl ze emotioneel ontwricht zijn. Ze zitten met praktische problemen. Voor hen is het prettig dat ze voor dat traject op één adres terecht kunnen. Bovendien is het huwelijksgoederenrecht bij uitstek het terrein van

de notaris.' De notaris-scheidingsbemiddelaar kan een convenant en een akte van verdeling opstellen, een ouderschapsplan maken en een alimentatieberekening maken. Als extra dienstverlening kan de notaris met deze cliënten hun bestaande testaments doorlichten en eventueel aanpassen. Haksteen: 'Wat je als mediator toevoegt, is dat je begint met het emotionele aspect van de echtscheiding. Dan blijkt vaak of mensen klaar zijn voor het opstellen van een convenant. Als dat niet zo is, heeft het nog geen zin om verder te gaan met de zakelijke afwikkeling van de scheiding. Als notaris neem je de regie. Je adviseert een keuze. Dat is hier anders. Je hebt meer de rol van afwachter die zorgt dat mensen weer met elkaar gaan communiceren. Je moet daarbij wel geduld hebben. Misschien wordt er in een gesprek van anderhalf uur

geen enkele afspraak gemaakt. Dan denk je als buitenstaander: hier gebeurt niets.'

GELOOFSOVERTUIGING

De interesse voor de menselijke kant is er eigenlijk altijd al geweest. Voor Haksteen in het notariaat ging werken, gaf ze les als lerares recht en economie. 'In die opleiding werd veel aandacht besteed aan psychologie. Toen ik in het notariaat ging werken, hield ik mij al snel bezig met zaken waarin conflicten een rol spelen. De mediationopleiding via de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) was een logische stap. Daarna heb ik de vervolgopleiding voor scheidingsbemiddelaars in het notariaat gevolgd.' Ze voegt daar nog een expertise aan toe: haar kennis van het reformatoorsche milieu. 'Ik heb zelf geen reformatoorsche achtergrond, maar ik ben wel goed bekend met diverse christelijke gezindten en kerkgenootschappen. Ik krijg hier in ons kantoor in Elburg cliënten met verschillende

▼ *Michael Lentze*

‘Voor mij is de grootse winst het psychologisch inzicht’

▲ *Marjolein Elings*

‘De inzichten die je hebt als mediator schakel je niet uit in je werk als notaris’

geloofsovertuiging: een deel van hen is reformatorisch. Het is een groep waarin inmiddels echtscheiding ook voorkomt. Ze hebben alle sores die bij een scheiding horen, maar daarnaast ook de geloofsgelateerde problemen zoals schuldgevoelens. Dat zie je terug in de scheidingsproblemen. Voor hen is het prettig dat ze terecht kunnen bij iemand die weet wat er zoal kan spelen. Dan gaat het om vragen als: naar welke kerk gaan de kinderen en bij welke predikant volgen zij catechisatie? Het gaat ook om schoolkeuze en inenting. Mensen hebben behoefte aan begrip voor zulke specifieke vragen.’

BREDERE BLIK

Met zijn kennis van alle juridische regels en zijn onpartijdige opstelling heeft de notaris een uitstekende uitgangspositie om zich als mediator op te werpen, maar dat betekent niet dat je dit er wel even bij doet, vindt Marjolein Elings, notaris en mediator bij Van Rhijn

Notarissen in Zeist. ‘Je vooropleiding als notaris is heel technisch. Je leert niets over de psychologische achtergrond.’ Dat gemis voelde ze zelf nadat ze vanaf 2001, toen de zogenoemde flits scheiding haar intrede deed waarbij je kon scheiden via de burgerlijke stand, steeds vaker met echtscheidingen te maken had. ‘Sommige mensen hadden daar meer begeleiding bij nodig. Dat bracht mij op het spoor van mediation. ‘Dit gaat je leven veranderen’, zei de docent toen ik in 2013 startte met de verdiepingscursus scheiding van de Vereniging van Mediators en Scheidingsbemiddelaars in het Notariaat (VMSN). Het heeft mij inderdaad de ogen geopend voor sommige dingen. Ik deed al jaren echtscheidingen, maar ik realiseerde mij bijvoorbeeld nooit wat het met kinderen doet. Wat ze doormaken als hun ouders constant ruzie maken en hoe wezenlijk het is dat je het ze goed uitlegt. Je krijgt door de opleiding een bredere blik. Voorheen begon ik altijd met

inventariseren. Waar zijn jullie het over eens? Nu begin ik anders. Hoe hebben jullie elkaar de eerste keer ontmoet? Er verandert wat als je teruggaat naar de basis. Je neemt meer tijd, maar daardoor krijg je een veel betere sfeer.’

INCENTIVE

Betekent het wetsvoorstel dat de mediatorrol van de notaris ook kan uitbreiden naar andere gebieden? ‘In principe kun je ook toegevoegde waarde bieden in het afwickelen van nalatenschappen, maar daar is de hulpvraag vaak minder concreet. Bij scheidingen heb je niet alleen een duidelijke vraag, maar er is voor de betrokkenen ook een incentive om eruit te komen. De inzichten die je hebt als mediator schakel je overigens niet uit in je werk als notaris. Ik was voor ik mediator werd, als notaris altijd gefocust op het eindresultaat: het registreren van de akte. Wanneer iemand aarzelde, voelde ik mij daar onzeker over. Nu benoem ik het als een van de twee partijen weerstand voelt. Het mooie is, dat je er helemaal geen tijd mee verliest. Je krijgt door je werk als mediator ook een andere band met klanten. Sommigen bedanken je na afloop. ‘Het was geen fijn traject, maar we waren toch blij met je? Er was zelfs iemand die later terugkwam om zijn nieuwe liefde voor te stellen.’

ENG

‘Toen we hiermee begonnen, dacht ik dat we mediation vol zouden inzetten bij scheidingszaken, maar het begon eigenlijk te lopen met ouderschapsplannen’, bekent Michael Lentze, notaris en mediator van Ellens & Lentze notariaat & mediation in Den Haag. ‘Mensen die gaan scheiden, kwamen in eerste instantie alleen vanwege het huis. Om er vervolgens

achter te komen dat ze nog veel meer moesten regelen. Sinds twee jaar is het aantal scheidingszaken echt gegroeid. Notarissen deden vroeger nooit scheidingen. Dat was meer iets voor een advocaat. Conflicten aan tafel werden eng gevonden. Het is heel vanzelfsprekend dat we daar deel van uitmaken. Als kantoor doen we nog steeds veel aktepasseringen. Toch denk ik dat het voor de toekomst belangrijk is het accent te verschuiven naar mediation. Het traditionele werkterrein van de notaris wordt steeds minder lucratief. Het werk als mediator vergt niet alleen vakinhoudelijke aanpassingen, maar ook organisatische. Je moet het allemaal heel efficiënt inrichten. Voor een normale bespreking plan je misschien een uur in maar een mediationgesprek duurt snel tweeënhalf uur. Het schrijven van een verslag gaat wel sneller dan het formuleren van een juridisch advies. Het vereist flexibiliteit, binnen maar ook buiten je kantoor. Als er snel ruimte in de agenda gemaakt moet worden, ruil ik een zaak met mijn collega. Soms doe ik ook een beroep op een notaris van een ander kantoor.'

ANDERE INZICHTEN

De toevoeging van mediation maakt het vak alleen maar mooier, vindt Lentze. 'Je speelt als notaris een rol bij belangrijke momenten in iemands leven. Met mediation geef je aan die rol veel meer inhoud. Laatst had ik een nalatenschapsafwikkeling. Juridisch was het eenvoudig, maar een van de erfgenamen had veel tijd besteed aan het verzorgen van de overledene voor zijn dood. Het stak dat hij die

erkenning van de anderen niet had gekregen. In eerste instantie was ik als boedelnotaris gevraagd, maar ik heb voorgesteld om een mediationtraject in te gaan zodat ze het zelf konden oplossen. Het geeft je andere inzichten en een andere *modus operandi*. Dan gaat het niet alleen om het overbruggen van tegenstellingen. Bij samenlevingscontracten bespreek

je de mogelijkheden van een ouderschapsplan. Wat voor regeling tref je als je uit elkaar gaat en kinderen hebt? Voor mij is de grootse winst overigens niet het extra werk, maar het psychologisch inzicht. Dat zet alles wat je doet in een ander licht.' ■

WAT HOUDT HET WETSVORSTEL IN?

Het wetsvoorstel mediation dat VVD-Kamerlid Ard van der Steur bij de Tweede Kamer heeft ingediend, belooft heel wat. Het moet leiden tot het eerder oplossen van conflicten, minder druk op de rechterlijke macht en een snellere, efficiëntere en goedkopere rechtsgang. Met het wetsvoorstel wordt mediation zowel in het burgerlijk recht als in het bestuursrecht verankerd. De burgerlijk rechter wordt, voor hij een zaak aanneemt, gestimuleerd om partijen te verwijzen naar mediation als alternatief voor conflictoplossing. Met dit wetsvoorstel wordt ook een register voor mediators ingesteld zodat kwaliteitseisen zijn gewaarborgd en het tuchtrecht is geregeld.

KROONJUWELN

Waarom spint de notaris garen bij dit wetsvoorstel? De meest in het oog springende verandering is het onderdeel van het wetsvoorstel dat de kantonrechter de bevoegdheid geeft om op een door een registermediator ingediend gemeenschappelijk verzoek van echtgenoten of geregistreerde partners de (echt)scheiding uit te spreken. 'De notaris-mediator hoeft daarvoor niet meer langs de advocaat', aldus voorzitter Palko Benedek van de VMSN. 'De mediator krijgt direct toegang tot de rechter om het huwelijk op gemeenschappelijk verzoek te ontbinden.

Maar ook de invoering van een register voor mediators is belangrijk. Het wordt nu een echt beroep. Het notariaat heeft prachtige kroonjuwelen. Onze rol in het familierecht bij scheidingen maar ook nalatenschappen kunnen we nog veel beter benutten als we notariaat en mediation met elkaar verbinden. Mensen zullen in de toekomst steeds vaker bij een conflict een mediator inschakelen. Al dan niet daartoe aangespoord door de rechter. Dit wetsvoorstel geeft de notaris de mogelijkheid zich te profileren als professionele geschillenoplosser.'

REDDING

'De redding van het notariaat', noemt Benedek het wetsvoorstel. 'Maar dan moeten we als beroepsgroep niet de boot missen. Dat is onze beroepsgroep eerder overkomen. Vijftientig jaar geleden kwamen de eerste estate planners. Daar haalden de meeste notarissen hun schouders over op. Maar daarvoor ga je toch naar een notaris? Inmiddels hebben accountants, fiscalisten en banken dat terrein overgenomen. We moeten oppassen dat niet hetzelfde gebeurt met mediation. De notaris is straks niet meer de vanzelfsprekende bemiddelaar bij een ruzie over een nalatenschap. Dat is de mediator.'